

К. В. Багацька,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів підприємства,
Київський національний торговельно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0003-2184-2971

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.135

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ

К. Bagatska,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor
of the Business Economy Department, Kyiv National University of Trade and Economics

FINANCIAL SECURITY OF UTILITY ENTERPRISES: ESSENTIAL FEATURES AND ASSESSMENT METHODS

У статті окреслено основні особливості функціонування комунального підприємства як організаційно-правової форми господарювання. Виділяються основні змістовні акценти фінансової безпеки комунального підприємства, які полягають у необхідності дотримання балансу фінансових інтересів між підприємством, владою і громадою. Проаналізовано специфіку побудови фінансових відносин та фінансових інтересів комунальних підприємств, узагальнено результати дослідження фінансового стану великої вибірки комунальних підприємств України, виділено загальні тенденції в рівні показників фінансового стану. Ґрунтуючись на існуючих науково розроблених методичних підходах до оцінки та кількісних методиках діагностики фінансової безпеки підприємств, а також на результатах власного дослідження, запропоновано уточнення сутності фінансової безпеки комунального підприємства та розроблено систему показників — індикаторів загроз фінансовій безпеці комунального підприємства.

The article outlines the main features of the municipal utility enterprises functioning as an organizational and legal form of management. The main substantive accents emphasizes the financial security of the municipal utility enterprises is highlighted, which are the need to maintain a balance of financial interests between the company, government and community. The peculiarities of building financial relations and financial interests of public utility companies are analyzed, the results of the study of the financial condition of a large sample of public utility companies of Ukraine are summarized, and the general trends in the level of financial condition indicators are highlighted. These trends are: stable capital structure with a significant advantage of equity; the source of equity capitalization is mostly contributions to the authorized and additional capital, not net profit; most utilities operating in a competitive market are profitable; the vast majority of utilities have liquidity ratios within the norm; most utilities have a small share of accounts payable and receivable in the balance sheet structure; most utilities have a high degree of fixed assets depreciation; a significant share of utilities have unpaid capital in the structure of equity; a certain share of utilities provide its profitability through non-operating activities. The study of scientific and methodological approaches to assessing the financial security of the enterprise based on the financial statements indicators allows identifying the four types of methods: two methods belong to the resource-functional approach, two — to the indicator approach. Based on the existing scientific developments of methodological approaches to the assessment and quantitative methods of diagnosing financial security of enterprises, as well as the results of our own research, it is proposed to clarify the essence of financial security of municipal utility enterprises. Assessment a utility enterprise level of financial security can be carried out by the indicators method of financial diagnostics. Utility enterprise peculiarities can be included in the proposed assessment of the threat factors, which is recommended to use as a part of a comprehensive analysis and independently as a base of integrated indicator.

Ключові слова: комунальне підприємство, фінансова безпека, фінансова діагностика, кількісні методи, загрози фінансовій безпеці.

Key words: utility enterprise, financial security, financial diagnostic, quantitative methods, financial security treats.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблема забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства не втрачає актуальності як у науковій, так і в практичній площині. Адже економіка значної частки підприємств реального сектору після нетривалого періоду підйому знову демонструє нега-

тивні результати і спадаючі тенденції. Протягом усього періоду незалежності України нетривалі періоди зростання і відновлення змінюються періодами системних криз, викликаних переважно факторами впливу зовнішнього середовища. В таких нестабільних умовах тривалого успіху досягають лише підприємства з ґнуч-

ким механізмом адаптації до мінливого середовища або, іншими словами, з належним рівнем економічної і фінансової безпеки та ефективним управлінням нею. Економічна криза 2020 року, підсилена пандемією COVID змушує українські компанії шукати нетрадиційні методи управління фінансовою безпекою. Слід зазначити, що ця проблема актуальна як для приватного сектору, так і для державних та комунальних підприємств, більшість з яких є мають важливе суспільне призначення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням фінансової безпеки підприємства приділено значну увагу в працях вітчизняних науковців. Так, теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства знайшли своє відображення в працях О.Ю. Амосова, І.О. Бланка, К.С. Горячевої, Н.В. Бондарчук, А.О. Єпіфанова, О.А. Кириченка та багатьох інших дослідників. Методичні підходи до оцінки та управління фінансовою безпекою викладені і працях С.М. Ілляшенка, Л.А. Парфентія, А.С. Крутової, М.М. Єромшенка, Ж.В. Кудрицької, О.В. Лисої та інших.

Проте питання оцінки фінансової безпеки комунальних підприємств не знайшло достатнього відображення в працях українських науковців. Серед праць, присвячених фінансовій безпеці комунальних підприємств, відзначимо статтю В.К. Євдокименко [2], присвячену фінансовій безпеці підприємств ЖКГ, а також монографію Т.С. Клебанової, О.В. Димченко та О.О. Рудаченко [3], присвячену оцінці та попередженню кризового стану житлово-комунальних підприємств. Віддаючи належне науковому доробку авторів, зауважимо, що сфера комунального господарства є набагато ширшою за ЖКГ, за нашими попередніми дослідженнями фінансового стану комунальних підприємств (далі — КП) різних видів економічної діяльності [4] простежуються чіткі тенденції і закономірності, властиві всім КП. Тому вважаємо за можливе розглядати проблеми фінансової безпеки загалом комунальних підприємств як об'єкту дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є уточнення економічного змісту фінансової безпеки комунального підприємства та розробка пропозицій щодо удосконалення системи оцінки рівня фінансової безпеки комунального підприємства з урахуванням особливостей фінансового стану цієї організаційно-правової форми підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Згідно зі ст. 63 та ст. 78 ГКУ [5], Комунальне підприємство — це підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади, утворюється органом, який є представником власника — відповідної територіальної громади і виконує його функції, та майно якого закріплюється за ним на праві господарського відання або на праві оперативного управління. Метою створення комунальних підприємств є надання комунальних послуг, які визначають сутність господарської діяльності органів місцевого самоврядування. Органи місцевої влади вирішують питання зі створення, реорганізації та ліквідації КП, визначають стратегічні і оперативні цілі, умови та порядок їх діяльності, а також мають здійснювати загальний нагляд, моніторинг і контроль.

Комунальне підприємство може бути природною монополією і виконувати суспільно важливі функції для громади. Для таких категорій підприємств місцеві ради і громада як правило не висувають вимог до прибутковості, але вимагають належного рівня надання послуг та ефективного управління витратами. Це саме стосується і комунальних некомерційних підприємств. Інша категорія КП конкурує з приватними компаніями на ринку, тому досягнення і підтримання належного рівня

їх прибутковості має стати однією зі стратегічних цілей громади. Отже, досягнення і підтримання належного рівня фінансової безпеки комунального підприємства є актуальною суспільно важливою проблемою для кожної категорії КП. Ці підприємства є реципієнтами, а іноді і донорами коштів місцевого бюджету, тому їх рівень фінансової безпеки безпосередньо пов'язаний з бюджетною та соціальною безпекою громади.

Враховуючи організаційні і функціональні особливості КП, окреслимо сутність їх фінансової безпеки. Так, серед теоретичних узагальнень сутності фінансової безпеки підприємства, викладених в працях [1—2; 6—10], до комунального підприємства на наш погляд найбільш прийнятним є визначення, запропоноване О.Ю. Амосовим [1], який підкреслює, що "фінансова безпека підприємства є комплексним поняттям і пов'язана не стільки з внутрішнім станом самого підприємства, скільки з впливом зовнішнього середовища, з її суб'єктами, з якими підприємство вступає у взаємодію. У зв'язку з цим, ймовірно більш точно стверджувати, що фінансова безпека підприємства відображає узгодженість, збалансованість інтересів підприємства та інтересів суб'єктів зовнішнього середовища... Фінансову безпеку підприємства пропонується розглядати як міру гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства... Принциповою відмінністю запропонованого розуміння фінансової безпеки підприємства є визнання неможливості повністю захистити діяльність підприємства від негативного впливу зовнішнього середовища в силу того, що підприємство здійснює свою діяльність у цьому зовнішньому середовищі і поза ним його діяльність неможлива..." [1, с. 78].

Вплив зовнішнього середовища і збалансованість інтересів як визначальні складові фінансової безпеки особливо актуальні для КП, оскільки для більшості з них формування доходної бази визначається зовнішніми стейкхолдерами, питання фінансування капітальних інвестицій, так само, як і питання покриття збитків, теж є предметом домовленості між дирекцією КП і громадою в особі місцевих депутатів. З іншого боку, стейкхолдерами КП є всі мешканці громади, які є споживачами їх послуг.

Погоджуючись з визначенням сутності фінансової безпеки підприємства в сучасних умовах, зауважимо, що виходячи з цього трактування достатньо складно визначитися з системою внутрішніх індикаторів фінансової безпеки, адже автори досліджених наукових праць з питань оцінки фінансової безпеки підприємства [2; 6—9; 11—13] зосереджуються саме на внутрішніх показниках підприємства, переважно на показниках фінансової звітності.

Вивчення науково-методичних підходів до оцінки фінансової безпеки підприємства за показниками фінансової звітності дало змогу виділити наступні методики, перші дві з яких належать до ресурсно-функціонального підходу, наступні — до індикаторного:

- 1) оцінка фінансової безпеки за показниками фінансової стійкості і структури капіталу;
- 2) оцінка фінансової безпеки за методикою аналізу типу фінансової стійкості;
- 3) оцінка фінансової безпеки за комплексними дескриптивними методиками діагностики фінансового стану, що включає групи показників структури капіталу, фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності і платоспроможності, майнового стану тощо;
- 4) оцінка фінансової безпеки за економіко-математичними моделями (інтегральні показники, дискримінантні, скорингові моделі тощо).

Вважаємо, що перші 2 методики є дещо звуженими, оскільки обмежують користувача в оцінці інших, відмінних від структури капіталу, рівня його забезпеченості та ефективності використання показників. Так, наприклад, окремі показники рентабельності підпри-

Таблиця 1. Тенденції в діагностиці фінансового стану КП України

Показник	Кількість підприємств						
	Чернігів (16 КП)	Кропив- ницький (15 КП)	Івано- Франківськ (12 КП)	Вінниця (37 КП)	Запоріжжя (32 КП)	Рівне (24 КП)	Разом (136 КП)
Коефіцієнт фінансової незалежності більше 60%	13	9	8	25	20	18	68%
Поповнення власного капіталу з місцевого бюджету	9	4	4	24	14	6	55%
Наявність неоплаченого капіталу	7	0	5	21	11	5	36%
Прибуткові КП	9	13	3	22	20	20	47%
Кредиторська заборгованість в балансі менше 20%	13	12	8	24	17	16	66%
Рівень коефіцієнта зносу більше 60%	2	8	2	10	14	14	37%
Наявність чистого прибутку при операційному збитку	5	7	1	14	4	1	20%

Джерело: складено самостійно.

мства мають входити до комплексної оцінки рівня його фінансової безпеки, адже прибутковість підприємства є одним з ключових факторів його ефективної діяльності.

Четвертий підхід, на наш погляд, може бути успішно застосований в комплексних автоматизованих системах управління підприємствами, оскільки за допомогою економіко-математичного моделювання можна розробити єдиний інтегральний критерій рівня фінансової безпеки (подібно до інтегральних моделей фінансової стійкості, ймовірності банкрутства, рівня життєздатності тощо), який може бути використано в подальшому для стратегічного планування і управління, антикризового менеджменту, контролінгу.

Проте вважаємо, що для підприємств комунального сектору в сьогоденнішніх реаліях оптимальним методом оцінки фінансової безпеки є застосування дескриптивних методик діагностики фінансових показників, оскільки їх впровадження в систему управління підприємствами може бути відносно простим і мінімально затратним.

Детальний критичний розбір кількісних методик оцінки фінансової безпеки підприємства проведено в монографії [9, с. 68—74], де автором виокремлено 3 підходи до розробки кількісних методик, хоча всі розглянуті методики являють собою традиційні показники фінансового стану, згруповані відповідно до певного авторського обґрунтування. Попри справедливий критику діагностики фінансових показників підприємства за те, що вони характеризують минуле, зазначимо, що поряд зі стрімким розвитком фінансових та комп'ютерних технологій, дескриптивний коефіцієнтний аналіз фінансового стану підприємства не втрачає своєї актуальності і популярності, про що свідчать аналітичні звіти провідних інвестиційних і фінансових аналітиків щодо публічних компаній світу.

Отже, можна підсумувати, що для оцінки рівня фінансової безпеки комунальних підприємств традиційні методи фінансової діагностики є цілком прийнятними і можуть бути застосовані як з метою оцінки минулих подій, розробки цільових граничних індикаторів, так і в якості бази для побудови багатфакторних регресійних рівнянь.

У монографії М.М. Єрмошенко та К.С. Горячевої [8, с. 125—126] підкреслено, що розвиток і сталість мають бути основними характеристиками фінансової безпеки підприємства: "Критерієм сталого функціонування системи можна вважати рівень її безпеки. Це в повній мірі відноситься і до фінансової системи підприємства... Певна міра фінансової безпеки є гарантією сталості і визначається шляхом оцінки видалення поточного стану фінансової системи за межі, яка означає перехід до нестійкого (кризового) стану... Таким чином, стан системи буде сталим, якщо при її функціонуванні в умовах дії різного роду загроз, рівень безпеки не буде виходити за певні межі, які мають граничні значення".

Комплексне дослідження різних параметрів фінансового стану комунальних підприємств до недавнього часу було не вирішуваною задачею через закритість їх фінансової звітності. Проте зі змінами до ст. 78 Господарського Кодексу України і з прийняттям Закону України "Про доступ до публічної інформації" ст. 15 якого декларує, що фінансова звітність комунальних підприємств підпадає під категорію публічної інформації і має бути оприлюднена на сайті місцевої ради та/або офі-

ційному сайті КП, стала доступною діагностика фінансового стану великого масиву КП України.

Така діагностика за даними фінансової звітності 2017—2019 рр. була нами проведена, частково її результати викладено в праці [4]. Всього було проаналізовано 136 КП різних обласних центрів України. В результаті виявлено загальні тенденції, властиві майже всім КП незалежно від виду економічної діяльності, а саме (табл. 1):

1. Практично всі комунальні підприємства мають стабільну структуру капіталу в динаміці зі значною перевагою власного капіталу.

2. Джерелом поповнення власного капіталу є здебільшого внески до статутного і додаткового капіталу, а не чистий прибуток, тобто підприємства не самофінансуються, а дофінансовуються з місцевих бюджетів.

3. Більшість КП, що функціонують на конкурентному ринку, є прибутковими.

4. Переважна більшість КП (більше 95%) мають показники ліквідності (швидкої і загальної) в межах і навіть вище норми.

5. Більшість КП за виключенням природних монополій мають невелику частку кредиторської і дебіторської заборгованості в структурі балансу.

6. Більшість КП сфери ЖКГ мають високий ступінь зношеності основних засобів.

7. Значна частка КП має неоплачений капітал у структурі власного капіталу.

8. Певна частка КП забезпечує свою прибутковість неопераційною діяльністю, тому їх чистий фінансовий результат може бути позитивним при негативному операційному фінансовому результаті. Причому зіставлення звітності КП з бюджетною звітністю свідчить, що чистий прибуток часто зароблений завдяки дофінансуванню поточної діяльності з міського бюджету.

Отже, виявлені спільні риси у фінансовому стані КП дають змогу припустити, що структура капіталу підприємств комунальної сфери та рівень ліквідності не несуть високих фінансових ризиків, натомість небезпеку становлять рівень зношеності основних засобів та низький рівень самофінансування, що ставить комунальні підприємства, навіть ті, що здійснюють діяльність на конкурентному ринку, у надвисоку залежність від бюджетних асигнувань.

Для розробки системи діагностики рівня фінансової безпеки підприємства науковці [2; 6—9; 11—13] наполягають на оцінці загроз і ризиків. Погоджуючись з цією тезою, наголосимо, що загрози фінансовій безпеці комунального підприємства взаємопов'язані з бюджетною безпекою і з інтересами мешканців громади. Причому цей зв'язок в окремих випадках може бути оберненим.

Подолання фінансових загроз для багатьох КП відбувається через порушення інтересів платників місце-

Таблиця 2. Перелік індикаторів-загроз фінансовій безпеці комунальних підприємств

Показник	Обґрунтування	Методика розрахунку	Порогові значення (тенденції)
1. Частка основних засобів у активах	Цей показник показує, яку частку фінансових коштів було направлено на наявну кількість основних засобів. Якщо основних засобів надто багато, то необхідно врахувати їх якість і можливість оновлення або списання. Завдяки цьому показнику можна оцінити, яку роль відіграють основні засоби і дослідити їх у порівнянні в залежності від періодів та у розрізі різних комунальних підприємств	Основні засоби/Активи *100 %	Більше 80%, зростаюча динаміка
3. Частка неоплаченого капіталу у власному капіталі	Формування статутного капіталу у випадку, коли активи були попередньо внесені з метою його формування за рішенням органу місцевого самоврядування, що обліковуються як інший додатковий капітал, після внесення змін у статутні документи відображається як «Статутний капітал». Неоплачений капітал по КП відображає недоотримання задекларованих у міському бюджеті коштів або основних засобів	Неоплачений капітал/Власний капітал *100%	Зростаюча динаміка або стає значення протягом тривалого періоду
4. Частка нерозподіленого прибутку у власному капіталі	Цей та попередній показники показують, за рахунок чого сформований власний капітал. Обидва показують, яким чином місцева влада відповідного комунального підприємства збільшує власний капітал, щоб «врятувати» його, відображається механізм поповнення місцевою радою капіталу	Нерозподілений прибуток/Власний капітал *100%	Спадаюча динаміка прибутку, або зростаюча динаміка непокритого збитку
5. Операційна рентабельність продажу	Характеризує прибутковість (збитковість) основної (операційної) діяльності підприємства. Для багатьох КП (нерентабельним) напрямом діяльності є саме його основний вид діяльності, визначений Статутом підприємства	Операційний прибуток / (Чистий дохід + інші операційні доходи) *100%	Спадаюча динаміка, (особливо в порівнянні з чистою рентабельністю продажу)
6. Чиста рентабельність продажу	Характеризує загальну результативність діяльності підприємства. Часто комунальні підприємства є прибутковими лише за рахунок фінансування з місцевого бюджету	Чистий прибуток / (Чистий дохід + інші операційні доходи) *100%	Спадаюча динаміка
7. Частка статті «Інші доходи» в загальних доходах	По цій статті найчастіше обліковують додаткове наповнення коштами місцевого бюджету для комунальних підприємств для зменшення негативного кінцевого результату в вигляді збитку	Інші доходи / загальні доходи *100%	Зростаюча динаміка
9. Рентабельність продукції (послуг)	Скільки на кожну витрачену у господарстві грошову одиницю отримано прибутку	Прибуток до оподаткування / Собівартість *100%	Спадаюча динаміка
12. Коефіцієнт зносу	Показує ступінь зношеності основних засобів. Збільшення цього коефіцієнта характеризує погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства, що є нагальною проблемою багатьох комунальних підприємств. А зношені основні засоби є однією з причин збитковості	Знос / Первісна вартість основних засобів * 100%	Більше 60%, зростаюча динаміка
13. Оборотність активів	Кількість обертів активів у доходи за рік	(Чистий дохід + інші операційні доходи) / Загальні активи	Значення менше 0,8, спадаюча динаміка

Джерело: складено самостійно.

вих податків і зборів, а саме: порушення дотримання принципу ефективності використання бюджетних коштів. Основна фінансова загроза для комунального підприємства — нестача грошових коштів для здійснення свого призначення — задовольняти потреби громади. Неефективно функціонуюче (якщо ця неефективність не пов'язана з тарифною політикою) КП покриває збитки з місцевого бюджету, що наносить шкоду інтересам мешканців громади, оскільки по суті вони двічі сплачують за послуги КП: перший раз — безпосередньо у складі тарифу, другий раз — опосередковано своїми внесками до місцевого бюджету. Таким чином, подолання фінансових загроз КП може суперечити фінансовим інтересам громади, які полягають в ефективному використанні бюджетних коштів. Якщо ж загрозою фінансовій безпеці КП є стримування тарифна політика, і дофінансування з бюджету є об'єктивною необхідністю, то забезпечення фінансової безпеки такого підприємства має бути тісно пов'язане з перманентним фінансовим моніторингом і періодичним аудитом ефективності витрачання коштів з метою дотримання балансу фінансових інтересів КП і громади.

У роботі [14] на підставі діагностики великого масиву КП було запропоновано показники для проведення фінансового моніторингу КП України, який пропонується впровадити з метою дотримання принципу

ефективності задекларованого в Бюджетному Кодексі [15]. Отже, ґрутуючись на працях [2; 6—9; 11—14] запропонуємо індикатори фінансових загроз для комунальних підприємств, які можуть сигналізувати про порушення їх фінансової безпеки (табл. 2).

Запропонована система показників може бути використана для подальшої розробки економіко-математичної моделі і створення інтегрального показника рівня фінансової безпеки комунальних підприємств, також може бути використана і для самостійного багатокритеріального коефіцієнтного аналізу.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Таким чином, результати проведеного дослідження дають підстави розуміти фінансову безпеку комунальних підприємств як такий стан його фінансової системи, який забезпечує стає функціонування цього підприємства і здатність реалізації його фінансових завдань, забезпечує здатність адекватно реагувати на зовнішні загрози і дотримання балансу фінансових інтересів підприємства, місцевої влади і населення.

Оцінка рівня фінансової безпеки комунального підприємства може бути проведена коефіцієнтним методом фінансової діагностики з урахуванням специфіки цієї організаційно-правової форми господарювання.

Так, урахування цієї специфіки може бути втілене в запропонованій коефіцієнтній оцінці загроз, які можуть бути використані як частина комплексного аналізу, а також самостійно як база показників для розробки інтегрального показника, що є завданням для подальших розвідок. Оцінка фінансового стану великого масиву комунальних підприємств України надала змогу виявити певні особливості, властиві більшості КП. Зазначені особливості стали підставою для розробки системи показників для оцінки рівня фінансових загроз комунальних підприємств.

Література:

1. Амосов О.Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах: теоретичний аспект / О.Ю. Амосов // Проблеми економіки. — 2011. — № 4. — С. 76—80.
2. Євдокименко В.К. Фінансова безпека як функціональна складова економічної безпеки підприємств ЖКГ / В.К. Євдокименко, Я.В. Гуцул // Ефективна економіка. — 2013. — № 5 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2005>
3. Клебанова Т.С. Оцінка, аналіз і попередження кризового стану підприємств житлово-комунального господарства: монографія / Т.С. Клебанова, О.В. Димченко, О. О. Рудаченко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. — 193 с.
4. Багацька К.В. Фінансовий моніторинг комунальних підприємств в системі підзвітності і прозорості місцевого самоврядування. Корпоративні фінанси: проблеми і перспективи інноваційного розвитку: матер. II Міжнародної науково-практичної конференції, 12 жовтня 2018. Київ: КНЕУ. — 2018. — С. 384—387.
5. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Лиса О.В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання в сучасних умовах / О.В. Лиса // Економічний аналіз. — 2016. — Т. 26. — № 1. — С. 58—64.
7. Бондарчук Н.В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення / Н.В. Бондарчук, М. Гуменчук // Ефективна економіка. — 2016. — № 11 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409>
8. Єрмошенко М.М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наук. моногр. / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячева. — К.: Національна академія управління, 2010. — 232 с.
9. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / За заг. ред. А.С. Крутової. — Х.: Видавець Іванченко І. С., 2017. — 264 с.
10. Сердюков К.Г. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства / К.Г. Сердюков, Ю.В. Головченко // Економіка і суспільство. — 2017. — № 9. — С. 627—631.
11. Сословський В.Г. Науково-методичні підходи до діагностування фінансової безпеки підприємства / В.Г. Сословський, Ю.С. Яловенко // Фін.-кредит. діяльн.: пробл. теорії та практики. — 2012. — Вип. 2. — С. 113—117.
12. Вергун А.М. Сучасні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / А.М. Вергун, К.В. Стріжко // Ефективна економіка. — 2015. — № 6 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4142>
13. Мулик Т.О. Аналіз фінансової безпеки підприємств: індикаторний та ресурсно-функціональний підхід / Т.О. Мулик, Я.І. Мулик [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://repository.vsu.org/getfile.php/9424.pdf>

14. Багацька К.В. Фінансовий моніторинг комунальних підприємств / К.В. Багацька, М.С. Козирева // Вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. — 2019. — Вип. 33. — С. 166—171.

15. Бюджетний Кодекс України від 8.07.2010 № 2456-V в редакції від 04.07.20 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#top>

References:

1. Amosov, O.Yu. (2011), "Financial security of the enterprise in modern economic conditions: theoretical aspect", *Problemy ekonomiky*, vol. 4, pp. 76—80.
2. Yevdokymenko, V.K. and Hutsul, Ya.V. (2013), "Financial security as a functional component of economic security of housing and communal services", *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2005> (Accessed 01 July 2020).
3. Klebanova, T.S. (2016), *Otsinka, analiz i poperedzhennia kryzovoho stanu pidpriemstv zhytlovo-komunal'noho hospodarstva* [Assessment, analysis and prevention of crisis of housing and communal services], KhNUMH im. O. M. Beketova, Kharkiv, Ukraine.
4. Bahats'ka, K.V. (2018), "Financial monitoring of utilities in the system of accountability and transparency of local self-government", *Korporativni finansy: problemy i perspektivy innovatsijnoho rozvytku: mater. II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Corporate finance: problems and prospects of innovative development: mater. II International Scientific and Practical Conference], 12 October, KNEU, Kyiv, Ukraine, pp. 384—387.
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), "The Commercial Code of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 01 July 2020).
6. Lysa, O.V. (2016), "Financial security of business entities in modern conditions", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 26, no. 1, pp. 58—64.
7. Bondarchuk, N.V. and Humenchuk, M. (2016), "The essence of the financial-economic security of the enterprise and the need to provide it", *Efektivna ekonomika*, vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409> (Accessed 01 July 2020).
8. Yermoshenko, M.M. (2010), *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo* [The financial component of economic security: the state and the enterprise], Natsional'na akademiia upravlinnia, Kyiv, Ukraine.
9. Krutovoi, A.S. (2017), *Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv torhivli v umovakh nevyznachenosti* [Management of financial security of trade enterprises in conditions of uncertainty], Vydavets' Ivanchenko, I.S., Kharkiv, Ukraine.
10. Serdiukov, K.H. (2017), "Theoretical aspects of financial security of the enterprise", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 9, pp. 627—631.
11. Soslov's'kyj, V.H. (2012), "Scientific and methodological approaches to diagnosing the financial security of the enterprise", *Fin.- kredyt. diial'n.: probl. teorii ta praktyky*, vol. 2, pp. 113—117.
12. Verhun, A.M. and Strizhko, K.V. (2015), "Modern approaches to assess the level of the company financial security", *Efektivna ekonomika*, vol. 6, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4142> (Accessed 01 July 2020).
13. Mulyk, T.O. (2015), "Analysis of financial security of enterprises: indicator and resource-functional approach", available at: <http://repository.vsu.org/getfile.php/9424.pdf> (Accessed 01 July 2020).
14. Bahats'ka, K.V. (2019), "Financial monitoring of utilities", *Visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky*, vol. 33, pp. 166—171.
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Budget Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2456-17> (Accessed 01 July 2020).

Стаття надійшла до редакції 08.07.2020 р.